byriin proltaarinar negedegtil — Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

# Buriaad-Mongoliin YNEN

(K(b) namiin B-M. obkom ba B-M. resp. TK bolon yiledb. ehle-
B-M. zebleliin emenees eder byri niitelegdene. Sezilde garça baina.

1933 onii ijyyni 15 nii eder

№ 136 (993)

Zakika yne
Sara byriin 2 tek. 50 mengə
3 sariin 7 tek. 50 m. 6 sariin
15 tek. 12 sariin 30 tek dugaar
nezeediin yne 10 mengə

„YNENII" KOROONII AADRIS:
Пештросоюзная № 19
№№ телефонов: редактора—344, секретаря—323

## Byke Buriaadiin məriiceədə ekin zergiigi abka

# ...rilgiin təsəbiigi gyicedkekiin tələə bykii kədəlməriiigi çangadkaka

## ...iaadiin kolkoozçod bol Zyyn Sibiir Kizaariin kojordugaar ...koozçod—udaarniguudiin kuralda eesediingee teleelegçediigi olokiin tula daiçalagtii!

### ...ordugaar kizaariin kolkoozçod - udaarniguudiin kural ijyyliin 1-nii ederee zarlagdaba

K(b)N-iin kizkomiin togtoo-... kyy kotodo ijyyli 1-de zyyn kizaariin tarilgiin froonto-... ryylen jabasan kolkoozçod ...nguudiin 2 dugaar kurali ...a. Ene kural deere: a) tari-... gyicedkeliigi kelceke, b) ki-... ton sain kolkoozçodiin ...yligeriigi emkidkeke, c)paa ...ampaani engərelgə,bog ebese ...e, kuriaalga, ebese cabçalga ...raa cokilgiin asuudaluudiigi ...kə, ç) tariaa tuşaalgiin tə-... ...i bolşoviig josoor kangaka ... kemzee abalgiigi olko. ...ralda teleelegçediigi ilgeke ...liigi gagca kə, tarilgiin tə-... ...i cag bolzortoo gyiced ...esen ba paar kakalgiin təsəb-... ...akadaas ilyylen gyicedkegçe ...ozuudta erke olgoko. Teleə-... ...diigi sungakadaa kolkozço-... ...cuglaagaar ceke olko.

2-dugaar kuraliin byke beledkel bol, kolkooziin brigaadiigi byke-... zyylen bekizyylke, tarilgiigi ton sainaar engergəke, çanariin teleə temeceke, cag bolzortoni paariin kakalgiigi ergeke ba ebese cabça-... lgiigi engərgəlgə, tarilgiigi ton sainaar karaka kimgadaka jabada-... liigi socialiis meetod-socialiis-... meriicee ba gabşagaiçalgaar engə-... rgəkə g.m. loozongoor engərgə-... gdeke josotoi.

Ulasiaa tariaa ujalgaçalan tuşaa-... ka kuuliigi caaşadaa nebteryylen oilguulkatai kamta kedee azaliin şine naloogiin kuuliigi delgeryy-... lke ba enyyniigi toiruulan byke kolkoozçodiigi emkidkeze kolkoo-... ziigi aza akuin talaar bekizyylke ba byke kolkoozçodiigi çanga çadaltai bolgoko.

Kuraliin teleelegçediigi 500 kyneer batalka. Kuraliigi engə-... rgəkə beledkel kiike komiisiigi nek. Doobrogo tyryylegçeteigeer, geşyyd nek.nek. Daveedev, Gobe-... reenko, Aleepov, Teelman, Tolo-... styykov, Siidorov, Viadsenko, Kalmanoovic ba Maniinko gegçe-... deer emkidkeke.

Kizkom bol. byke aimagiin ko-... miteedyudiigi, kedeegiin yyryyd, sovkooziin ba MTS-iin direegçiigi ba ulas teriin tasagaud, byke kolkoozuudiin ketelberiilegçedto duradkakani bolşoviiguud bol, kabariin tarilgiin təsəbiigi gyiced-... ken ygei baiza ugta bolko ygei.

Ceberlelge engerelgiin yjede, namiin emkiliin gol şugamni bol, namiin gol şugamiigi zəbeer ja-... buulga bol, tarilgiin təsəbiigi cag bolzortoni gyicedkeke ba teempe-... bolno, yiledberiin çanariigi saiza-... ruulka temecel ba erkim sain urgaca abka jabadal bolbol kol-... koozçon bykeniigi çanga çadaltai bolgoko gol yndesen bolno.

### ...arilgiin kurdabçalaliigi kojor ba gurba dakin çangadkaka

...zar tariaalangiin arkomaadiin ...yyniin 10 nii ederiin medee ...espyyblikiin tarilgiin təseb ...kubi juu 2811.741 ga gyiced-... ...be, enyyniigi jaabaç kangal-... deere toolozo bolko ygei ..., uçar bol engergeçe 1932 ...arilgiin kurdabçalalaas nileed ...koino geegdesen tula, ene ...e araikan 4 aimaguud kur-... ...laliin talaar amzaltatai gebel ...n—101,5, dyyrgekede oiro-... ...aimaguud gebel: Zakaamin ..., K-Baigal—97,1% ba Selen ...1,9%.

...eç, edegeer tarilgiin froonto ...urida jabaza baisan aima-... ...in kurdabçalaliin amzaltiigi ...a zarim tarilgiin froonto dee-... ...zagaigaar kozomdogço aima-... ...in zemeer tasaldaza baina. ...jiin kampaanida ajuultaigaar ...aozo baisan aimaguudiin ne ...ol Bookonii aimag baina, ta-... ...i təsəbiigi jərə 24,3 kubi ...kdebe, men Jaruuna—66,1% ...abaan—66,5% gyicedkeseni ...oor geze bolkiin arga ygei. ...e buzagai oportuuniis josonii ...bçalaliin gol şaltagaani kaa-... ...inab gekede? jikenki aima-... ...in ba rajoonii nam ba zəb-... ...emlyyd tarilgiin kədəlmə ...opiratiiv josonii kətəlbəri ...çadasan ygeigi gerçelne ygei. ...aradiin dunda nebterelgiin ...məri sula jabuulsan ba zarim

gazaraa tedenees oncogoirozo, oil-... guulaliin kədəlməriigi zakiral-... gaar solisoni gerçelne. Traagtariin ba moridiin kyçiigi zəbeer tabiza çadasan ygei, kolkoozçon byriigi edleze jabasan zebsegtee sootaiin josoor kandaza, azaliin zuramiigi katuugaar sakiza tarilgiin froonto-... do udaarniigiigi erkileke jabadalii-... gi emkidkeze çadasan ygei baina.

Tere tula, ene ederiin dugaarta tolilogdoson Zyyn-Kizaariin BK(b) namiin komiteediin udaarniguudiin kural tataka tukai gargagdasan togtooliigi gariin ketelberi bolgo-... zo, enyynii ulas teriin udkiigi nii-... tede oilguulza, tedeniigi tarilgiin froonto teişe niuuraarani karuulza ba men bişe kampaaniuudta er-... kileke todorkoi kədəlmərriigi zaa-... barilaza Kizaariin kolkoozçod-udaa-... rniguudiin kural boltolo tarilgiin təsəbiigi dyyren gyicedkeke, paar beledkeke təsəbiigi 50%-aas dooşo bişe gyicedkeke g. m. josotoi bol-... şoviig josoor azal kədəlməri erkileke kedeegiin nam-komsomoo-... liin, zebleliin-profsojuuziin ba kol-... koozçod - udaarniguudiin ariuun deede ujalga bolbo şuu. Tus ku-... ralda eesediingee teleelegçediigi tomilko kolkoozuud gebel, imagta deere dursagdasan ujalganuudiigi dyyren gyicedkesen kolkoozuud erketei geze medeke keregtei. Tere tula kolkoozuud ba kolkoozçon by-... ke tus yride jike teempe çanarii-... gi olkiin teleə temecene josotoi.

Kedeegiin aimagiin, somonii, kolkoozuudiin namiin yyryyd ba tus byridee tyyni geşyyn bol ene togtooliin zyil byriigi dyyren gyi-... cedkeke tukai daiçalan temeceke josotoi, tiike zuura Kizaariin na-... miin komiteediin bolkoo baisan namiin ba zebleliin yjede komu-... niista byriin tarilgiin kurdabçalal ba çanariigi kerken gyicedkekiin teleə temeceseni ba nam zasagiin tabisan bolzorto gyicedkeseni yze-... ze şalgagdaka gesen zasagiigi ga-... riin abalga bolgozo temeceke jo-... sotoi.

N—iin G. Z.

### ...ilgiin jabaza baisan tukai ijyyni 10-nii ederiin medee

| Aimaguud | tarisani (gaagaar) | gyiced kel % |
|---|---|---|
| ...ynken . . . . | 14.005 | 101,5 |
| ...akaamiin . . . | 7.902 | 98,1 |
| ...Baigal . . . | 583 | 97,1 |
| ...lenge . . . | 41.700 | 91,9 |
| ...ori . . . | 21.974 | 90,8 |
| ...ga . . . | 9.394 | 82,8 |
| ...-Şiber . . . | 30.836 | 81,5 |
| ...argazan . . . | 10.276 | 81,3 |
| ...kired Bulgad . . | 21.247 | 81,2 |
| ...alair . . . | 27.599 | 76,6 |
| ...aagta . . . | 31.807 | 74,9 |
| ...-Yde . . . | 38988 | 67,9 |
| ...abaan . . . | 11.964 | 66,5 |
| ...aruuna . . . | 4.396 | 66,1 |
| ...ookon . . . | 7.429 | 24,3 |
| ...-Yde koto. . . | 1.641 | 69,2 |
| ...yyblik dotoroo . . | 284741 | 75,2 |
| ...n dotoo şiniiç | 90567 | 81,1 |
| „ kolkoozuudta | 229757 | 80,6 |
| „ Əməçlin . . | 31161 | 41,7 |
| ...onii ijyyniin 10 ...deree . . . | — | 72,5 |

### Konkoliin MTS təsəbəə tasalduulba

Əbəsenii təbiin koroonii ene ijyyniin 10-nii ederiin medeegeer tus MTS-iin karijaata kolkoozuud 37747 ga juu byke tarilgiin təsəb 78,3 kubi gyicedkebe. Əbəsenii təbiin gazaraas egtesen təsəbiigi gyicedkeke çadaltai ba argatai bai-... baç tus MTS bol oroosoto tai tarilgiigi aikabtaraar tasalduulba şuu.

Tarilgiin froonto deere amzalta-... tai ba təsəbəə dyyrgeze baisan MTS-nuud gebel jərə kojor baina —Selengiin MTS ene ederəə or-... oosoto tarilgiigi 11.631 ga juu 96,9% gyicedkebe. Tarilgiin ta-... laar men kubilalta Okiino-Kliyçiin MTS kiibe—kamta 7800 ga taiiza

86,6% gyicedkebe.

Oroosoto tarilgiin təsəbiigi Kon koloin MTS bol bazagaigaar ta-... salza təsəbəə araikan 56,4% bol-... gobo. Kaşiin MTS (M - Şiber) — 7653 ga juu 72,8% gyicedkebe, Kabaanii—6148 ga juu 72,3 kubi gyicedkebe.

MTS-iin gurbalzan ba kolkoo-... zuudiin tyryylegçed bol tarilgiigi amzaltataigaar engergəke jabadal kadaa imagta manai ujalga geze medeke. Ene cagiin zoriligo bol oroosoto tarilgiin tasaldabariigi oroin tarilgaar dyyrgeke josotoi baina. Ene cagaa byki kyçee em-... kidkeze amzaltaka josotoi şuu.

S. N.

### Tarilgiin yjede arkidan zoliborozo jabana

M-Şiberiin aimagiin Zagenii so-... monii „Ulaan Odon" geze ko-... muuniin tyryylegçe S. Erdeniin ba pravleeniin geşyyn Sodbo Ce-... rengiin gegçed bol tus komuuniin baiguulalta saad tybeg ucaruul-... kiin zabdalga gargaza baina ge-... bel: odoo kabariin tarilgiin urid beledkeliigi tuiliin zigsyyritelseer beledkesen, ziseebel, byke tarii-... lgiin moridiigi sainaar kooliuulan tezeesen ygei, karin moridoo yr-... gyylke boltorni muuduulsan jaba-... dalaas kabariin tarilgiigi tuiliin tasaldabaritaigaar jabuulza baina. Odoo tarilgiin təsəb kamta 199 ga mai 30 nii eder enyyniigee 29 kubiigi gyicedkesen.

Karin tarilgaa amzaltataigaar dyyrgesen dete şadariin kolkoo-... zuud bol tus komuuniin tarilgiin tasaldaligi usadkalcakiin tula so-... cialiis tusalamza bygsiir emkidke-... ze baina.

Gadana tarilgiin jabaciin yjede tus komuuniin tyryylegçe Erdeniin bol Deede-Yde kotoor zaiza jabasanaa main 30 nii eder gertee byse jaban, jaaban ugyi, ar-... jadaa jabadag, men tyryylegçeeree orologço basa jugç ygei.

Tus komuuna bol, odoo taril gin yrise 80 garan ceentnireer dutaad baikadaa enyyniigi kaa-... naas olzo gyiceeke tukai sanalaa ugta tabina ygei. Men tezeel ,koo lor zygeergyi jike dutamagtai, limeer tarilgadaa kandaza baisan nilaa kuuliin kaina tukai kemzee abça keseeke josotoi.

Komuuniin geşyyn

---



# Katuu dukatanii kab nokoinuud interveence kiikiigi ceke duridkana

### „Praayda" soninii şyymzelel

Moskvaa, 14 (T). Təbiin „Praav-... da" sonin bol „Interveence kiikii-... gi ceke duudaba" gesen garçag-... tai biçeg gargaza, tyyn dotoroo Aangliin agaariin kyçiigi erkileg-... çediin „Aeropleen" geze sedkyyde „Litviinov yyeniigi kelene" gesen garçagtaigaar tolilsoson zyiliigi şyymzelne.

Zeneeve koto deere nek. Lit-... viinoviin zygees aangliin zarim keden beleg udaridagçadiin dun-... da interveence kiike sanal jikee-... ken təresen tukai tieryylen kelse-... niini cokom ynen bolkiigi tus „Aeropleen" sedkyyl dotoroo zebşəegdene. „Aeropleen" sedkyyl dotor toilogdoson zyiliin aavto-... riin biçekeni;

roolitonii agaariin flootiin" bomboço airplaanuudaar keregee byteekede keden dakin sainç, kimdaç, zebkenç baika asan şuu"

Əriingee şyymzelel dotor „Praav-... da" soninii biçekeni: „aangliin katuu dukatanii „Aeropleen" sed-... kyyliin redaagcada suugça kab nokoinuud bol martamkain ebe-... çeneer nerbegdebe Britaaniiin im-... peraliistnar Fiinski tatuuraar alga-... saza SSSR iin karuultai kreeposti ezelkiin zabdalgatai interveence kiiseniigee eseeleliigi sanaad yze kee jaaşab. Tiikede, tere zabdal-... gada aangliin keden minonooc-... nuud traalçaguud, kaalta, bolto buudalga tesereige kiigçe ongoco-... nuud begeed kamta deere 27 ce-... regiin karaablinuud (ongoconuud tyyn dotoroo 1928 ondo soveediin egspediiceer usanii ojoroos gar-... gagdaza angliini tugiigi soveediin bolgogdoson L-55 geze usanii ojooriin ongoco—iime bol usan-... da şingeegdesen jum. Tiike cag-... ta daisanii 27 ongoco usanda şin-... geezerkisen soveed ulaş bol me-... nee kediigi şingeke kyçetei gekebie?"

Britaani (Aangli) ulasiin floot (usan ceregiin kycen) bol urda aka cagta ceoslin ... aii olon poorto garamuudiigi keden ondoo eseclelyydteigeer ataakalsan begeed jiree edii cagta dakin ataakalza oroko boloo bol tuiliin bajartai baikani zailaşagyi. Zygeer kedee kuurai gazar deere baisan garamuudiigi dalai-... gaas ataakalkani menee cagta kuuçarsanç, teneç kereg men. Tiigenkaar „Kaan ko-

Zeneeve koto deere suuza bykii aangliin teleelegçe Ideen

bol kolo gazuu gazarta agaariin bombodolgo kiikede boiko geze cokoisoniigi şyymzelke zuuraa „Praavdiin" asuukani: „Magad tedenii aldau geredtiin bişeç bai-... za bolno magad britaaniiin (aan-... gliin) teezistigi Zeneevedeç, Loon-... dondoç emeeregçed bol gancakan Enedkegiigi „Kolo gazuu gazarta" toolson bişe, magad ondooç ga-... zarnuudiigi toolson baiza bolko."

„Praavda " soninii caaşadaa biçeken": „Əəriingee soveedto ese-... rgyy delgerengii nebteryylgeer " „Aeroplaan" sedkyyliin kab no-... koinuud bol britaaniiin katuu du-... katanii təbiigi byri todorkoilon tyryyşeer saişaaza orobo. Tedener bol britaaniiin bodolgiin „amaga-... lan sanaata" kalisiini kuutataza orkibo. Usa yzee ygei baiza guta-... laa taikiin ajuul baidag şuu. „Di-... vaan" deere suugaad narin geg-... çeer bodozo yzeke keregtei" geze miister Bolijiniii sanuulaaçigi ka-... tuu dukatan nojodto sanuulka bolbuu: Tyryyçiin interveencede britaaniiin imperaaliistanar 200 miliijoon fyynte ( sterling—7 aad mengen ) gargaşalsan baigaa. Menəenii şine interveence keden arbaad dakin ilyy yneteigeer bu-... juu ali jamarç mengenees ynetei-... geer engorze bolno"

### Kyiteer ugtagdasan teleələgçəd

Zandan. 13 (T). Byke delekeide-... kinii ekonoomikiin konfireencede gadaada keregiin miniister Keel-... tyryyleigeer jiresen ameerikiin teleelegçed bolbol Loondon koto deere buuba. Aangliin zasagiin gazaraas tus teleelegçediigi kenç ugtaba ygei. Ene uçar tuşaa kon-... fireenciigi Liige Naaca tatasan baigaa kadani iime kyiteer ugtuu-... lbabdi geze keereldebeç jikeeken gaikasanaa niuuna ygei.

### Soveed - Itaaliiin tamuuzanii konveence bolzoroos tyryyn kyçendee orobo

Kiim, 14 (T). Itaaliin gadaada keregiin miniister ba SSSR-iin Iltçin said kojor bol 1933 onii main 6 nii eder batalsan Soveed-... Itaaliin tamuuzanii konveenciigi bolzoroosoni tyryyn kyçendeni oruulza jabuulka tuşaa nooto biçegeydiin andaldaa kiibe. Tus konveence bol ijyyni 12 oos koişo kyçendee orobo.

### Japoonton Kaalgan koto ezelkeni

Şankai. 14 (T). Kaalgan koto teeşe japoo-manzuuriin ceregyyd-... iin dobtolko jabanal yrgelzelseer Doloonuur ba Kaalgan kojoriin teg dunda baisan Gyijuan nuta-... giigi japoonii morin ceregyyd ezel be. Kaalganii koitoki Baozian nu-... tagiigi menəeder ezelsen manzuu iin ceregyyd bol Kaalgan teeşe dobtolzo jabana. Sakar mozodo naankinii cereg geze ugta ygei. Tus mozo bol japoonii bodolgiigi dagagça Tin-Jui-Sian generaaliin ceregyydeer „kamagaalagdangi" neretei. Japoonii airplaanuud bol Kaalganii zyyn koino baigaa Kita-... diin ceregyydiigi bombodozo bai-... na.

### Kamamacuudaki tyimeriin syyleer

Tokio, 14 (T). Aviaciin gulamta bolko Kamamacuudaki tyimeriigi untaraasani syyleer japoonii cere giin zakirgaanuud bolbol japoon ulas dotor oroigoo ganca baaza neretei enyyniigi sergeen boskozo orobo.

# Faşiisiin digtatuurata orondo

### „Germaanida kolooni keregtei"

Berlin 14 (T). Miina myren dee-... reki Frankiyyrt kotodo uridiin generaal - gybernaatar baigaad Germaaniiin imperaliismiin za-... kadeki koloonnuudiigi zakirza baisan Şnei tyryyteigeer germaani ulasiin koloonniin emkinyyydiin kon-... fireence negdebe. Ene konfireen ce deere Frankfyyrt kotiin tolgoi bolko Şreebs gegçe cokoizo me-... dyylseni: „Koloni tukai asuudal bol germaani yndesetenii aldar gabiljaanii kereg, kolooni tukai asuudal kezee nege cagta Ger-... maanida aşagtai tusatai teeşeni şiidkegdeke, kerbee ene zam dee-... re arcalta keşəəltenyydtei uçaraa bol kyçe kereglekebdi. Menee Germaani ulasiin oroi tolgoido

kolooniiin aşag tusiigi meden ka-... magaalza çadamaar zonuud suu-... na.

### Alakadaa şaltagaaldag zangani

Berlin 14 (T) Germaani ulasiin Essen kotiin tyrmede suuza bai-... san Lootes geze komuniistiigi zu-... gadakiin zabdalga kiibe" geze şal-... tagaalaad buudan alaba gene.

### Şveicaariin byrziiten Germaaniiin faşizmiin zamaar

Veena. 10 (T). Faşiizmiigi ese-... rgyyceke demonstraacada- kabaa-... dagçadiin kereg tuşaa Zeneeve ko-... todo bolson syyd bolbol Nikooli gegçiigi zurgaan sara kindanda kaaka bişiini dərbə dərbən saraar kaaka geze togtoobo.

# DKTZ gi kudaldakiin kəreəldəə jabuuka tuşaa

### Japoonii elçen said Oto gegçiin medyyige

Moskvaa, 11(T). Moskvaa koto-... do suuza baigaa japoonii elçen said Ota bolbol gadaada keregiin aradiin komisaarnariin orologço nek. Sokoolnikovto dooro dur-... sagdasan medeecel kiibe. Ijyyniin 3-nii ederaa Soveediin zasag bolbol Japoonii zasagiin gazarta medeecelteigeer kandaza DKTZ gi kudaldaka tukai kəe-... reldee jabuulkiin tuşaa japoonii duridkaliigi gariin abalga bolgood

tus kəereldəegi Manzougoo gede-... giin teleelegçedtei Tokioo kotodo yiledekiin uçaraa eeriingee teleə-... legçediigi sungakaar ogtəsənəbdi gesen baigaa. Enyyntei negen kamta soveed zasag bolbol ijyyni 25 da tus kəereldəegi jabuulkaar eeriingee zygees duridkasan ba. Ene duradkal bolbol japoonii zasagiin zygees Manzou-go ulasta tyynii sanaliigi medekiin tula ilgegdesen begeed, Manzou-go bol deere dursagdasan ijyyni 25 ni bolzorto kəereldee jabuulkaar arcaka ygeibdi geze kariuuca-... ba.

Deere dursagdasaniigi medyy-... leed, japoonii zasag bol enyyn tuşaa şiidkeberi garça teleələg-... çədəə todorkoilomsoroo manda medeecelkiigi soveed zasagiin eme-... ne guina.

T.Ota.

# Nək. Jirbaanoviin neremzete taankanuudiigi byteejaa

### Tynkenii yyskeligi aimag byken kalan abagtii!

Keren (telegr) BMASSR iin arbanziliin oigi engergəke tuşaa beledkel—niitiin kədəlməri jabuulagdaza baina.

Respyyblikiin arbanziliin oin gyiceseniigi daşaramduulan Şim-... kinii somonii „Gigaanta" ba Zemçyyzinii somonii „Leeninii Zam" geze kolkoozuudiin kolkoozçoodiin taank təkeerəkiin yyskelge gar-... gakadani byke Tynkenii aimagtaa azalçad kalan abaad togtoosoni.

Tus aimagiin azalçadiin zeerieer Buriaad Mongol respyyb-... likiin egeel kuuçani udaridagça bolko Mikei Nikolaajeviç Jir-... baanoviin neremzete taank təkeereke.

Bidenii ziişee kalan abkiigi Bargazanii aimagta uriaaltaigaar kandaka.

„Ulaan tug" Petykoov.

# NAMIIN CEBERLELGE TUKAI

## BK (b) Namiin Təb Komiteed ba Təbiin Kinaka Komiisiin togtool

### I. Ceberlelgiin çukala tukai

Taban ziliin təsəbiigi dərbən zilde gyicedkesen, SSSR oronoo indyystrizyylsen kolkooziin kədəlgəənii ilalta kədəlməriçən angiiin aikabtar jike toonii əsəltə ede bygede bol kədəlməriçən tariaaçanii ulas təriin idebkiigi ərgənəər badaruulsan baina.

Ene şine kəgzəltiin yndeseer nam bol syyliin kojoriin kagas dotor 1.400100 geşyydeer olon bolzo byke geşyydiin too gurba milioon kojor zuu minga kyrezei. (Zinkeni geşyyd kojor milioon, orologçodiin too nege milioon kojor zuu minga bolson baina)

Zygeer nutag nutagta olonoor namda abkadaa nigtalan şalgalta kiilygeigeer abasan şaltagaanaas namiin dotor angida zokildoko ygei, namda bagtasanaa əəriin erke zerge edleke jabadalda kereglesen kobdoguud ba zerge bideregçed oroson baina.

Mən yge keleeree bi namiin keregiin tula ynen şudarguu oroldoko geed, kereg deeree namiin bodolgiigi delgeryylke jabadalda saad uçaruulagçad kojor niuurtai etegeed bagtasan baidag.

Nəgəə talaas Maarks—Leeninii kəmyyzeleer ton baga uçaraas kedii ynen şudarguu zəbləltə zasagiin tula oroldoko sanaltaiç bol, togtuuri ygei namiin zarçamiin erilgiigi medeke ygei ulas təriin kəmyyzel bagatai ustaav prograama bolon namiin çukala çukala togtooluudiigi baga mededeg uçaraas namiin bodolgiigi gyiced idebkiteigeer dyyrgeze çadaka ygeinyyd namiin dunda əcəən bişe baina.

Namiin Təb Komiteed ba Təbiin Kinan baicaaka komiis kojoriin janvaari sarada bolson kamtarsan pleenyym deere dursagdasan baidaluudiigi karaadaa abça 1933 on dotor namiin ceberlelge kiize „Namaas angida esergyy naidabari ygei izuurta kaldasan etegeediigi ceberleze namiin dotor prolitaariiin katuu zarçamiigi ulam bekizyylkeer ceberlelge kiike geze togtooson baina.

Ene bol 1920 ondo bolson kaminteerniin ijyyli sarada gargasan kojordugaar kongpeesiin „Kədəlməriəə elieer jabuuldag bykii ulasuudiin komuniis nam bol cag cagta əəriin emkiigi şalgan ceberleze, namda kaldasan zizeken byrzyi etegeedees cag yrgelze ceberleze baika josotoi" gesen togtooliigi gariin abalga bolgoson baina.

Kominteerniin ene diregtiiviin yndeseer manai nam 1920 ondo namiin geşyydiin byridkel kiize, 1921 ondo ceberlelge kiiseu, 1924 ondo yiledberiiin bişe yyryydiigi ceberlesen, 1925 ondo kədəənii yyryydiin byridkel kiize, 1929-30 ondo ceberlelge kiisen baina. Ede ceberlelgenyyd namiin geşyydiin daiçalkii çadabariiigi deeşelyylze, geşyyn bykeniigi namiin kədəlməridə kariuucaka jabadaliigi ulam yrgesen baina.

### II. Ceberlelgiin zorilgo ba tyynii mər

Namiin ceberlelgiin zorilgo bol namiin geşyynii ideoloogiigi yrgeze, namiin ulas təriin ba emkidkeliin talaar ulam bekizyylze keden milioon nam ygei aradiin namda itegeke jabadaliigi jikedkeke gesen zorilgotoi baina.

Ene zorilgoni namiin emkinyyd ba namiin geşyydiigi eli ba ynen ceke əəriin şyymzeleer şalgaza, namiin yyr bykenii kədəlməriiigi namiin çukala çukala togtooluud ba zaabarinuudiigi jamar zerge dyyrgeze bainab geze şalgan yzeke „V) ceberlelgiin kədəlməridə nam ygei aradiigi ərgənəər kanduulka

g) Namiin ynder neriigi buzarlasan etegeediigi namaas ceberleke zamaar gyicedkene.

Namaas ked ceberlegdeke josotoib? gebel.

1) Namiin dotor kuurmagaar şurgaza oroson, namiin emkiigi sandargaka zorilgotoi angida zokildoko ygei etegeed ceberlegdeke josotoi.

2) Namiin bykii kereg jabuulgada ynen şudarguu oroldoko bi geze əəriin zorilgiigi niuugaad namiin ynen keregte namiin bodolgiigi ebdekiigi oroldogçod, etegeed, kojor niuurtaniigi ceberlene.

3) Nam bolon prolitaariiin zasagiin katuu zajag zarçamiigi eli niuucaar ebdeze namiin togtool şiidkeberinyyd ba təsəbiin tukai ede taaramza ygei, kereg deere gyicedkegdeke ygei" geke zergeer şaliza niite ərgən aradiin dunda sezeg tyryylke ba kynde baiguulkiigi oroldogçodiigi gargaka.

4) Byrzyi etegeedtei baricaldasan angiin daisantai temeceke dura ygei, niudargan bajan, niitiin zəəri kogşol syidkegçed, kulagaiçan zalkuu zolibinuudaar temeceke dura ygei kubilan tərəgçədiigi ceberlene.

5) Namiin emkide bagtasan jabadal ba zəbləltə zasagiin kuuli zurgaanii gazaruudta alba kaasan jabadalaa imagta əəriin aminii keregte zoriuulaza olon niitees tasarsan kədəlməriçən tariaaçanii erilge keregceeke ygei erke zerge kycegçed biurokraad etegeediigi ceberlene.

6) Yzel surtaliin talaar zabkairasan zajag zarçamaa aldasan zokiko ygei jabadalaar namiin tugiigi buzarlagçad etegeediigi ceberlene.

Syyliin yjede namda orood ynekeeree kədəlməriçən angiin kereg yilede ynen şudarguu yiledberi ba kolkooz, sovkooziin kədəlməridə ynekeeree oroldodog aad, namiin ustaav prograam ba çukala çukala togtooluudiigi medeke ygei geşyyd baika tula namiin Təb Komiteed ba Təbiin Kinan baicaaka komiis bol iime komuniistanuudiigi kerbee edenii ulas təriin bolbosoroliigi yrgedkeze çadabalni zil əngərsənii koino namiin geşyyn bolgon abka tukai asu udal tabikaar geşyyneesni orologço bolgokiigi durad kana, ene bol namiin zygees zəmejala açasan kereg bişe geze medeke josotoi.

Bişe namiin geşyydiin orologçodiin dunda deere dursagdasan şaltagaanaas ulas təriin bolbosorol ugta ygeigees gadana, namiin katuu zarçamiigi medeke ygei deerees togtuuri ygei baisan nəkədiigi namiin ceberlelge kiikedee namda dagagçad bolgood nege zil əngərəsən koino kerbee şalgalta kiikede gyiced kəmyyzesen baibalni gederge orologço geşyyd bolgon abkiin tukai asuudal tabiza bolkiigi namiin Təb Komiteed ba Təbiin kinan baicaaka komiteed duradkana.

### III Ceberlelgiin zam ba arga

Ceberlelge bol manai namiin bolşoviig şyymzelel mən, ceberlelgeni „niuur sakil ygei" namiin geşyyd ba orologçod namiin çukala çukala togtooluudiigi jamar zergeer dyyrgedeg ba socialiis məriicəə, gabşagaiçalka jabadal, yiledberi sangiin təsəb gyicedkeke bolon bişe eldeb çukala aza akuin kampaaninuudta jamar zerge idebkiteigeer temecesen ba azalaa kajaad zolbiroko teneke jabadal, socialiis zəəri kogşoliigi yrike sandargaka jabadaltai jamar zergeer temecedegiigi ileryylke zergeer əngərgəkə josotoi.

Ceberlelgede kabaadaka byke komuniis namiin geşyyd bykenees namiin ustaav prograama bolon çukala çukala togtooluudiigi medeke erilge ceberlelgiin komiisuudiin zygees tabika josotoi. Namiin dyrim prograama bolon namiin çukala çukala togtooluudiigi medeke ygei komuniistanar baika joso ygei zygeer ceberlelgiin komiisiin ceberlelge kiikede şalgagdaza baigaa geşyydiin ulas təriin medereliigi oncolon şalgakadaa oilgogdokoygei toiruu ba „jengyytei" asuudaluudiigi tabika joso ygei. Şalgaza baisan geşyyniigee jərənkii erdem çadabariiigini medeed enyyni karaadaa abça, asuuka josotoi. Socialiizmiigi baiguulka kereg ba namiin kereg jabadalda ton ynen şudarguu aad, ulas təriingəə erdem bolbosoroliigi deeşe bolgoko arga zab ygei jabasan ilangajaa kədəlməriçən ba kolkoozçoniigi namiin gazaa orkiko ygei.

Ceberlelge bol şalgagçadç bişe ba şalguulagçadç bişe, eneni tere yyriin komuniistanarta etegesen ygei jabadal mete yzegdeze bolko ygei. Ceberlelgiin komiis bol ton zokistoi şalguulagçadtaa nəkəd josoor kandaza şalgalta bol keseeke zemeleke jabadal bişe karin namiin emkiiin bykii dutuu dunda zyilyydiigi ileryylze, namda keer bailgakiin tula kamag bykii kemzee barika josotoi. Ceberlelgiin komiis ba bykii namiin geşyyd bol ceberlelgiin yjede togtool abka temecekiigi oroldozo, namiin katuu zarçamiin tula, yiledberi sangiin təsəb, tariaanii beledkeliigi cag bolzor dotorni dyyrgeke, kabariin tarilgada zəbəər beledkeke bolon urgaciigi kubaaka geke mete namiin geşyyd ton narin sainaar kədəlmərilkə erilge kiideg udaridagçadiigi əşəələkə jabadalda kereglegçedte eris kariuu əkə josotoi.

Mən tyynçelen ceberlelgiin yjede namda angiin bişe, naidabari ygei etegeediigi ileryyleke, geşyydiin ba namiin emkiiin ynekeer dutuu dunda jabadaliigi tusa kiikiigi oroldogçodiigi kobuuçad, namiin emki dotor emki məriigi ebdegçed geze muu nere olgoko geze oroldgçodto eris kariuu əkə josotoi.

Geşyydiin bələ dotoriin baidal mudasan, samuurasan jabadaltai (arki, kaarta, angida esergyy etegeedtei baricaldaka, zarim zyiliigi dooro yzeke geke mete namiin geşyynii nerede zokildoko ygei jabadal gargagçadtai) temeceke zuuraa geşyyniigee bələ baidal dotorki zizeg zyilyydiigi onçolko jabadaliigi ceberleke josotoi. Komiis bol namiin geşyynde daalgasan kereg kədəlməriiigi jamar dyyrgeneb, namiin togtooluudiigi bejelyylen gyicedkekiin tula jamar zergeer temecedeg tukai gol sanalaa tabika josotoi.

Ceberlelgeni namiin negedemel kural deere nam ygei arad niitiin kabaadalgataigaar (jike jike yyryydte, faavrig zavoodiin ceekenyydtei alban gazaruudta, sovkooz kolkoozuudta, geke mete) uridçalan ceberlelgiin zorilgo tukai bolon yyriin tobçoonii şalgagdakaar baisan emkiiin jərənkii baidal tukai iledkeliigi sonososonii koino yrgelzelke josotoi.

Ceberlelgede namiin kuralaar sungagdasan namiin Təb komiteed ba Təbiin kinan baicaaka komiisiin Təb komiteediin şalgaltiin komiisiin geşyyd ba orologçodoos bişe namiin geşyyd ba orologço daarigdana. Mən namiin zygees tomilokodoo şalgagdasan maşiina traagtariin staanca, sovkoozuudiin ulas təriin keltesiin darganar ceberlelgede daarigdaka ygei. Kerbee namiin cuglaan ba zarim gryype geşyydiin zygees təb komiteed təbiin kinan baicaaka komiis, təbiin şalgaka komiisiin zarim geşyyd tukai bolon maşiina traagtariin staanca ba sovkooziin ulas təriin keltesiin darganuud tukai gomodol medyylgenyyd orobolni ceberlelgede edeni daarigdaka josotoi.

### IV Ceberlelgiin kətəlbəri

Byke kolbooto ulas dotoriin namiin ceberlelgiigi kətəlberilkə jabadaliigi nək. Rydzitaag tyryylegçetei nəkəd Kagaanoviç, Şakiriaatav, Zoziovaa, Sviidloovaa ba Şerniisk geşyydtei təb komiisto daalgaba.

Kizaar, Mozo yndesenii respyyblikyyd dotorki namiin emkinyydiigi komiisuudiigi Təb komiis olgoko bolno.

Mozo kizaar ba yndesenii respyyblikyydiin komiisnuudta tus tustaa rajoon aimaguudiin komiisnuudiigi olno.

Mozo, rajoon, aimaguudiin ceberlelgiin komiisnuudta ulas təriin erdem bolbosoroloor sain, emki dotoroo kyndetei şudarguu katuu bəgəəd, yynii urida bişe namuudta kabaadaa ygei. Arban zilees dooşo bişe namiin zinkeni geşyyn jabasan nəkədiigi sungaka josotoi.

Ceberlegiin Komiisiin spiisok uridçalan sonin biçegyydte tunkaglagdaza, taaraka ygei niuruud oroson bolni Təbiin komiis şalgan yzeke bolno.

Ceberlelgiin komiisiin togtoomzodo kandaa ygei namiin geşyyd ba orologçod əəsədiingəə gomodoliigi sariin bolzor dotoroo deede şatiin komiisto bariza Təbiin komiis bol namiin jike kural kyrtel bariza bolno.

Ceberlelgiin komiisiin kədəlmərini namiin emki ba şalgagdasan emki, ilangajaa namiin sonin biçegyydiin kinalta doro jabaka josotoi jamarç namiin yyr bol komiisiin togtoomziigi bygede geşyydiin cuglaan deere şyymzeleed buruu zyil olobol gomodol medyylz komiisiin togtoomzo eny rigdana gesen bişe. Kom şyyd namiin dotoriin d ebdeze, zokildoko ygei k badal gargabal ceberlelgi lasan etegeed bolzo na uucalgada kabaadakaa ert ke keregtei.

***

Ceberlelgiin kədəlməri kvaa, Leeningraad, Uraal, Odesski, Kiib, Vinniick nuudta ba Zyyn Sibiir A no Kizaar, Biloruus resp dte ijyyni negende ekil ziliin nojaabariiin nege ygei dyyrgeke.

***

Namiin Təb Komiteed Baicaaka Komiis kojor n şyyd ba ynen şudarguu aradiigi ceberlelgiin kə idebkiteigeer kabaaduulz emki dotoroos zokildoko geediigi cebelelceke jaba salalcaza, namiin cebe kədəlməriçən ba kolkooz diigi namiigi toiruulan kiecr elsyylze namiin em jelyyleed kojordoki - tab təsəbiigi dyyrgeke jabad çadabaritaigaar kədəlməri lgoko geze naidana.

**Byke kolbooto kom Namiin təb komit kolbooto komunii miin təbiin kinan komiis.**

1933 onii apreel

---

# Bolşoviig kolkoozuud bol niudargaçuudiin suuri bişe

## Şurgan orogçodiigi darui cagaa ceberleke josotoi

M—Şiberiin aimagiin Bodonguudiin somonii Bazarsada Gympeliin gedeg əngərəgçə 1932 onii niuurta Amagalantiin „Ogtiaabr" geze arteelaas niudargan geze ilereed ceberlen gargagdasan bolboç əəriingəə uran meke argaar Leeninii neremzete komuunada şurgan oroson baina. Enyynees gadana enyynii nəkər bolko Ceden-Zab Dorziin gegçiin oroldolgoor namiin geşyynii orlogço bolon nutagiin yyreer abtaad jabana.

Gympeliin gegçe keden cagaas koişo bajan çadaltai jabasaniigi ileryylebei: 1928—29 on kyrtel 150 tolgoi bodo mal, 300—tolgoi koni jamaatai, cag yrgelzedee kynyydiigi zadarag baisan. Bataraaguudiigi zarakadaa erkiin makaar ideelyyldeg baisaniigi nutagiin zon bygede medeke baina şuu. Gadana əəriingəə ecege bolko Gympel Dorziin gegçees doodo çadaltai bolkiin tula kuurmag salalga kiize, Gympeliin gegçe əəriingəə mal zəəriigi koroto sedelgeer koroozo, 1930—ondo kolkoozdo şurgan oroson baika jum. Gympeliin əəriingəə tərəl bolko əbegədtə jarikadaa „minii gertekin ton muu baidaltai baina, əərəə bylneree abaza karalcaka bolbolni, ənəəkile koroton daisanuud, niudargaçuud geeçe, ene tere geze bailgaka ygei beddaa" geze kuurmag salalga kiiseneeileryylsen baina.

Odoo bolkodo Staalinii neremzete komuuniin tyryylegçe bolgogdood baina. Tus komuuniin kətəlbəri jamar zerge jabuulnab gekede, komuuniin aza akuin emkidkel bekizeliigi bykezyylkiigi bododog ygei, karin butargakiin koinoos uran narin argaaraa oroldozo jabadagni ileken baina gebel: komuuniin geşyydiin dunda eldeb kudal kuurmag yge idkalga kiiseni bol, „kolkooz komuuniin dunda jabaka geeşe tuiliin berke, turaza ykekees bişe juuma ygei bolbo geeşe, kolkoozoos garsan ba gaduur baisan azaltan jike sain baidaltai g. m. ygenyydiigi taraadag baina.

Geketei kamta, ygeitei erketen əmçiin azaltai Kuvarag Baldanii gegçiin nege sain moriiigi, bidener abça tarilgada unaka bolson geze abaad, tere morindoni əbəsə kool yge ygei, karin əmçiin azaltanii moriiigi gamnaka kairalka juuma ogto ygei geze zaki baisan, ecesee morini ə corson.

Iimede angiin daisan karaza baigaa nutagiin juu karanab? BK (b) N—giin KK darui şalgaza liin gegçiigi nam ba ko ceberlen gargaza josotoi kabaaduulka ba mən əməəren daldalaza baiga dte katuu kemzee abka j

Kolkooziin geş

## Kuuliin zemede abka

Selengiin, Nojokonii somonii cəke. Tagalcariin „Ulaan Odon" tooziin tyryylegçe Mitab Cebegiin gedeg bol 1933 onii apreeliin 8—nii yjeer ygeiteineriin cuglaa kiize 9-ailiigi niudarganda kabaaduulkaar kelceed, tyynee nerelegdegçe niudargaçuudta „taanariigi niudarganda kabaaduulka geze, tere kyn jikeer kelebe" g. m. zar taraaza, niudargaçuudtai kuşuu kolbozo, ygeiteineriin cuglaanii togtooliigi ebdesen baika jum.

Enyynees gadana Cebegiin bol ynekeeree lama ba niudargaçuudtai kelkiee kolbootoini ynen gebel, tərəsən kojor egeçeneriini aradiin kyciigi məlzəsən niudargaçuud baina, edenerteigee ton oiro kaluun baricaatai, əəriingəə kolkoozoos edee kool kulagailan nyyze əgədəg şuu. Mən nege egeçeni cylelgende oçoson, tyyntejee cag ərgəlzə biçegiin baricaatai baidag.

Gekiin kamta Congool dacanii lamanarta idee kool əge na. Iigeze kolkooziin zəə giin daisan bolko lama çuud əbseze, kaluun baisan kolkooziin tyryyle begiin gegçiigi tus ko ceberlen kajaza kuuliin k mzeede kabaaduulkiigi ankaraldaa abka josotoi

Ynenii g
Nojo

## Buriaadiin uran zokioolçod kədəl mərideə orobo

Ijyyniin 10-nii ədərəə bolson Deede-Yde kotiin uran-zokioolçodiin kural deere, tendekiin uran-zokioolçodiin zokiooluudiigi sainaar şalgaza yzebe. Uran-zokioolço Simioon meteliiciin „Deede-Yde kotiin şunakai cagaantanaas multarsaar 13 zil bolbo" gesen zokiooliigi şalgan şyymzelze yzekedee jikeken sonirkoltoi baiba.

Ene poeeme şalgan yzeke zuura zarim nəkəd bol aikabtar şyymzelze, zasabari oruulsan Iilijiin ba Dambiinov bolno.

Tus poeemiigi şalgaza yzesenii ecesee kural bol jərənkii sanalaa gargasani nək. Meteliiciin bol, urgaza jabasan naidalgatai poeet gebe.

Kural bol mən uran zokiooliin surguuliigi saizaruulza konsultaaciin kədəlməri erkilze zaluu uran-zokioolçodto tusalka gebe.

Tyynees gadana „Magsiim-Goorkiin" neremze agitsamolieet baiguulkiin tula təlbəriteigeer uran zokiooliin zugaa naadanuudiigi emkidkekiigi zokioon baiguulka komiteed naidaba.

Bor. Kyntiin.

## Nuitagiin nam zəbləliin emkinyydiin angiin seremze yrgekiigi Orongiin kedəə biçegçe dokioolno

### Kolkooziin tələə juu?

Selenge, „Ulaan Odon" arteeliin geşyyn Damba Batiin gegçe 33 onii maarta sarada celəgdəsən niudargaçuudta kyrgekiin zorilgoor tedenii tərilkid ailuudaas kəngən çanartai məngə alta metiin juumiigi abaad oçoson baina. Tere yjede arteeliin tyryy baisan Mitab Sundiin gegçe yle medeg bolood niydenii şil arçaka keberteigeer əngerzəi.

Kolkooziin geşyyn Batiin, pravleeniiin tyryy baisan Sundiin kojoroos asuulga tabika josotoi baina: Tanaas kolkooziin tələə juu ali niudargaçuudiin tələə juu?—geze.

Ene arteeliigi əəriingəə aaralgada oruuldag namiin somooliin yyryyd kerkin z de kolkoozçodiin angiin, yrgekiin tula kədəlməri j naa şalgaza, yzekiigi ene keregleke busa juu?

Ynenii g

## „Komuniista" Daşapoloonii keregiigi şalgaza yzeke

Kori, Doodo Kyrbiin somonii internacionaal komuuniin geşyyn Dabaa Daşapoloonii gegçe əngərəsən 1931 ondo tus komuuniin mal azaliigi erkilegçe baika zuuraa, Çuluutai Karaşiber nutaguud deere baisan 1000-garan konidiigi ganca gazar kamtalaza tezeel kool ba karuul muutai bailgasanaas kurigadiini ekee oloko ygei, konidto geşkyylke daruulka meteer 200 garan kurigad ykesen baika.

Ene Daşapoloonii bol mənəə Koriin aimagiin gyicedkeke komiteediin emkidkeke tasagiin inspeegter bolood tariaabeledkeliin yjede alban keregeer Doodo-Kyrbiin somondo jireed, komuuniin tyryylegçe Nasandariintai 3 terge talka naimaatai Deede-Yde koto oçoson baina. Tyynees gadana ni Oçoriin gegçetei ton jike toi, iime jabadaltai kyn geşyynde jabaza çadaka uu aimagiin kinan baicaaka mederemzenee abka josoto

Kyrbiin

---

Redaagtor S. Şiraboon

Из-ва „Бурправд" и „Унэн" Бурлит 32